

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71 - 115/15
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел. бр. 46353 датум: 16. 12. 2015.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

**ПРАЋЕЊЕ ПОСТУПАЊА ДРЖАВНИХ ОРГАНА ПРЕМА
ГРАЂАНИМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ КОЈИ СЕ СПЕЦИЈАЛНИМ
ЛЕТОМ ДЕПОРТУЈУ ИЗ ЗЕМАЉА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ**

Извештај о праћењу спровођења поступка реадмисије посебно организованим летом из Диселдорфа

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПРАЋЕЊУ СПРОВОЂЕЊА ПОСТУПКА РЕАДМИСИЈЕ

ПРАЋЕЊЕ	Посебно организованог лета из Диселдорфа
ЦИЉ ПРАЋЕЊА	Праћење спровођења поступка реадмисије, у складу са Споразумом Републике Србије и Европске заједнице о реадмисији лица која нека законито бораве у земљама ЕУ ¹
ПРАЋЕЊЕ ОБАВИО	Представник Заштитник грађана, у организацији и сарадњи са Европском агенцијом за управљање оперативном сарадњом на спољним границама ЕУ (FRONTEX), Сектор за операције повратка
ДАТУМ ПРАЋЕЊА	25. новембар 2015. године

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА

Сарадња са припадницима Министарства унутрашњих послова, који су обављали службену пратњу особа која су по Споразуму о реадмисији враћена у Србију, била је изузетно добра. Заштитнику грађана је омогућено остваривање мандата у пуном капацитету.

¹ („Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 103/2007).

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака² прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ³, којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву⁴, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

---

2 „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

3 Потписан 12. децембра 2011. године.

4 Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

МОНИТОРИНГ ПОСТУПКА РЕАДМИСИЈЕ

Посебно организованим летом, од стране Савезне Републике Немачке, 25. новембра 2015. године депортована су лица из Диселдорфа, која незаконито бораве у земљама европске уније, а на основу Споразума о реадмисији.

Службени пратиоци овог лета били су припадници Министарства унутрашњих послова Републике Србије и једна лекарка, са аеродрома „Никола Тесла“. Поред службене пратње и представника Заштитника грађана, на лету из Диселдорфа ка Београду, у авиону су била и два представника *FRONTEX*, као и три *монитора*⁵ који су пратили поступак депортације.

Укупно 65 лица је враћено у Србију и то: 9 из Краљевине Холандије, 3 из Белгије и 53 лица из СР Немачке.

1. Структура повратника

Повратници су углавном била лица ромске националности, а у највећем броју породице са малолетном децом. Међу повратницима је био и један младић са потешкоћама у кретању, као и једно лице са менталним сметњама.

2. Здравствена нега повратника

Лекарски преглед свих повратника извршен је на аеродорму у Диселдорфу, пре полетања, а докторке из Немачке, Холандије и Србије размениле су информације о здравственом стању лица, као и о евентуалним терапијама које су лицима дате или потребне. Лет за Београд пратила је докторка из Србије, која је обилазила повратнике и делила потребне терапије.

3. Инциденти

Једно лице, које било депортовано из Немачке, није хтело да уђе у авион, претећи да ће извршити самоубиство. Докторка из Немачке имала је здравствени картон поменутог лица на основу којег је утврђено да је особа са менталним сметњама, као и да има прописану терапију коју је одбио да прими. Услед насилног понашања, припадници полиције СР Немачке, на аеродрому у Диселдорфу, су према поменутом лицу употребила средства принуде – везивање. Пластичним каишевима, лицу су везали руке са предње стране и ноге на начин да може самостално да се креће, али ограниченог раскорака. Након разговора са лекаром и другим присутним службеницима, лице је пристало да прими терапију.

Употреба средства принуде према наведеном лицу је прекинута пре уласка у авион и ван видокруга осталих повратника. Лице је у пратњи два полицијска службеника Републике Србије ушло у авион, након уласка осталих повратника. Током лета лице је било мирно и ненасилно.

4. Поступање службене пратње према повратницима током трајања лета

Сви припадници службене пратње Републике Србије су показали изузетно професионалан приступ и однос према повратницима, а посебно према деци. Припадници службене пратње, који су били задужени за праћење лица према коме су била употребљена средства принуде, су показали и изузетне комуникацијске способности. Наиме, лице је након разговора са њима пристало да уђе у авион, самостално, без употребе средстава принуде.

Како су већином у авиону и биле жене са децом, за њих су биле задужене припаднице службене пратње. Приликом организације седења у авиону, водила се посебна пажња да се породице не раздвајају.

---

⁵ два пратиоци групе повратника из Белгије и специјалиста за праћење повратника из Државног секретаријата за миграције Конфедерације Швајцарске.

Нико од припадника службене пратње није носио униформу. Сви су били обучени у цивилну гардеробу, а као обележје су око врата носили легитимацију (назив Министарства).

Повратницима је у авиону био послужен оброк (сендвич, вода), а до тоалета су били праћени од стране припадника службене пратње.

5. Разговор са повратницима

Представник Заштитника грађана обавио је разговор са неколико породица током лета ка Београду. Том приликом лица су навела да су се припадници органа власти, у земљама из којих су депортовани, односили према њима на достојанствен начин. Нико није навео ситуацију или догађај који би могао да се тумачи као нехумано или деградирајуће поступање.

Међутим, оно што су сва лица, са којима је обављен разговор, навела је да нису имали информацију о томе који дан ће депортација бити извршена. Углавном су их будили у сред ноћи, са налогом да спакују најосновније ствари и да крену. Такође, нису располагали информацијама о томе каква их процедура очекује приликом повратка у Србију. У недостатку поменутих информација осећали су одређену непријатност и несигурност.

ЗАПАЖАЊА

Након слетања на београдски аеродром, организован је састанак (евалуација) у вези са реализованим летом, на ком су присуствовали представници FRONTEX, три монитора, два представника службене пратње МУП, представник Заштитника грађана који је пратио поступак реадмисије и начелник граничне полиције на аеродрому „Никола Тесла“. Присутни су изнели своја запажања и утиске о томе како је протекао поступак реадмисије.

Представници FRONTEX, монитори и представник Заштитника грађана истакли су добар и пријатан однос службене пратње према повратницима, са посебним нагласком да пример добре праксе представља то што су део службене пратње биле и колегинице (њих осам), с обзиром да се на лету налазио велики број жена са децом. Иако је уобичајена пракса да једног повратника прати два припадника службене пратње, наглашено је да то у овом случају није било неопходно услед добре организације и структуре повратника. Као исправно поступање окарактерисано је и то што су припадници службене пратње Републике Србије тражили да се обустави употреба средстава принуде према лицу које је било везано пре уласка у авион.

Представници FRONTEX, три монитора и представник Заштитника грађана су оценили поступак реадмисије успешним.